

Xente nova na emigración

Ás para voar, raíces para volver

Almudena Grandal Barreiro

Dende sempre, xa fora pola guerra, polas duras condicións do campo ou pola pobreza e por atopar un futuro mellor, coido que non esaxero moito, cando penso que, practicamente todas as familias de Lérez, teñen, coma mínimo un familiar migrante. A miña familia non ía ser menos. Lembro con claridade, sendo nena, como chegaban de visita os tíos de Francia, irmán da miña nai, ou cando tiñamos que recargar a tarxeta do teléfono do meu avó Pepe, porque tiña que chamar o seu irmán Lucho que estaba na Arxentina. Un tío avó co que sempre me atoparon parecido na casa por sermos os dous ben afeccionados a danzar nos coros. Lucho en Bos Aires e eu no colexio de Lérez, chamado Pedra Picada daquela, co grupo “Os Alegres”. Neste grupo folclórico, moitos cativos daquel entón, mediante o ritmo do tambor, aprendiamos as artes da muiñeira e da xota.

Daquela, o meu gusto era o baile, e sempre que no entroido se queimaba o Ravachol, eu quedaba fascinada polo grupo, que vestidos de rigoroso negro e con as caras tapadas, danzaban para despedir o tempo de festa!. Eu non sabía como poder chegar a bailar con eles e daquela non había tanta información, pero por sorte, uns novos veciños de Casal Novo, que retornaban de Suíza, tiñan todos os contactos do grupo e do director, xa que Celme fora a actuar alí en anos anteriores e ese foi o enlace para chegar a aquela meta. Formando parte deste grupo comecei a viaxar. Tanto viaxes nacionais coma internacionais. Coñecín Marsella, Lorient, Budapest, Viena, Salzburgo, Venecia, Los Ángeles, etc. Con trece anos, meus pais comezaron a aceptar que no verán só iría á casa para lavar a roupa de escena, descansar uns días e pouco máis.

Esta afección polos bailes e a pandeireta, fixo que collese o gusto polas longas estadías fóra. Durante estas viaxes unha curiosidade infinita medrou en min, xa que, cando faciamos esas xiras, non só bailabamos, senón que a dirección do grupo facía todo o posible para que todos os integrantes da agrupación puidésemos coñecer e aprender doutras culturas, cidades e países. Costumes, que o meu director impregnou moi ben en moitos dos que medramos no grupo durante anos. Puidemos desfrutar da nosa identidade galega mentres formabamos parte da súa divulgación alá por onde fomos.

Aí naceu o gusto por observar, plasmar e comunicar o que eu sinto cando estou por aí fóra, e por iso, coa visión da miña irmá, decidín apegarme a fotografía de maneira

profesional. Estudei Imaxe Audiovisual en Vigo e máis tarde un Mestrado en Fotografía Documental e Xornalística en Madrid. Dentro das aulas da capital coñecín a unha das persoas máis importantes na miña vida e coincidindo coa crise do 2008-2009, as miñas pretensións de traballar da arte da luz e da fotografía en España volvéronse realmente escuras, así que decidín probar sorte “nas Américas”.

Comecei a miña viaxe ata a metade do mundo, dende a que agora escribo estas liñas, o 15 de setembro do 2010. Cheguei a unha cidade que se atopa a 2850 metros de altitude sobre o nivel do mar. Dous días despois de chegar, como se xa fose de aquí, tiven que ir traballar nun centro de educación superior, dando clases de iluminación, fotografía e revelado fotoquímico, dentro dun laboratorio. Cheguei a un Ecuador pluricultural e máis diverso do que eu agardaba. O meu primeiro e cativo grupo de estudantes conformabá-molo unha rapaza afroecuatoriana, un rapaz indíxena e eu, unha *caregringa* que non sabía moi ben onde estaba parada. Eramos a representación do Ecuador nun aula.

Aos quince días de arrincar a miña aventura nun novo país, un case golpe de estado das forzas policiais para desprazar o presidente de entón, fíxome levantar sospeitas de que a política neste país ten outra intensidade. Unha intensidade á que non estaba afeita. O tempo ensinoume a pasar da “fartura galega”, é dicir, do síndrome de que se non tes a despesa chea non estas tranquila na casa, a vivir a filosofía de “un día á vez!”. No Ecuador moita da poboación aínda vive da ganancia diaria. Pódese mercar, un domingo calquera, un só ovo cunha media libriña de arroz, para cocinar ese mesmo día, porque para mañá, xa se verá que se come. E así é como funciona todo neste país.

Dar clases é a miña debilidade, encántame. De feito, o que máis fago e fixen no Ecuador é traballar ensinando ao redor da fotografía. Sería soberbio queixarme polo bo trato, acollida e recibimento que sempre tivo e ten esta *pachamama* comigo. Por iso, a curiosidade é insaciable. Síntome ben orgullosa cando fago unha saída de campo cos meus estudantes e eles como un pouco avergoñados confesan: “Tivo que vir unha española a ensinarnos isto da nosa propia terra” e eu, boto un sorriso pícaro e sinto que todo paga a pena. En realidade, moitas das actividades que realizo fóra das aulas semellan aos roteiros, excursións, charlas, exposicións que Cedofeita fai dende que eu era unha nena. Recoñezo que xa vivía neste país cando fun consciente de que non todos os pais teñen preocupación a un nivel antropolóxico e sociolóxico do seu lugar de orixe como para crear unha asociación. É un orgullo ser testemuña de tantos anos dun invaluable esforzo, coñecemento e actitude fronte á vida dun grupo de valiosas persoas que se preocupan de resaltar o modo de ser e vivir nunha comarca coma Lérez.

Din que o que se herda non se furta. Por iso, tras anos de coñecer e aprender máis do medio e da rexión que me rodea, decido estudar unha Licenciatura en Comunicación Social nunha importante universidade do sur do Ecuador,

carreira á que tamén se lle chama Xornalismo. Sigo adicándome á docencia en torno ás áreas da creación de imaxe como a actividade diaria que sustenta a miña vida dentro dun entorno académico de nivel superior. Aínda que sempre procuro, cando é posible, estar onde se queiman as papas. Xa poden ser manifestacións, paros nacionais, terremotos, rodaxes audiovisuais, festas de quince anos ou vodas, ... non hai distincións. Porque o que realmente me apaixona é a xente, poder retratala, estar preto mentres os coñezo. Dáme igual o motivo. Gústame a maneira particular de como o Ecuador se foi presentando fronte a min, a través dos mozos e mozas das distintas rexións e provincias que veñen ás miñas clases. Aínda que me comprace moito máis comprobar que esta aprendizaxe ten dúas direccións e xa é algo cotián escoitar un “ríquiño” ou un “depende” coma se dun veciño de Lérez se tratase pero na boca dos meus estudantes ecuatorianos que van adoitando as miñas expresións.

Tamén quixera resaltar que o Ecuador é moito máis do que sae nas novas da televisión. Non quero dicir que sexan mentira, pero si, bastante tristes e non só é iso. Eu preferiría que fose coñecido por albergar un dos arquipélagos máis biodiversos do planeta, as illas Galápagos, esas mesmas onde Charles Darwin se documentou para desenvolver a súa coñecida Teoría da Evolución. Ou o volcán Chimborazo, que é o pico máis alto do mundo, se o medimos dende o centro da Terra. Ou a forte poboación ecuatoriana, que aínda empobrecida e emigrante, decide cada día saír adiante, con alegría, a este lado do gran charco. Porque xa sabemos: “un día á vez”. Pero eu, son ben privilexiada, nun mundo moi desigual e emigrante. Porque estou a facer o mesmiño que os nosos avós, porque podo chegar á miña casa unha vez o ano, para recibir a calor da familia que estivo sempre, dos avós que marcharon e dos sobriños que chegaron, e por suposto, dos veciños queridos, que me apertan con ledicia cando chego e se entristecen un pouco cando marchan, facendo sempre sentir e nutrir as miñas raíces dentro da miña propia comunidade, Lérez.

